

**Iosephi Vicecomitis Ambrosiani Collegii Doctoris
Observationes Ecclesiasticæ In quo [!] de Antiquis
Baptismi Ritibus, ac Cæremonijs agitur**

Visconti, Giuseppe

Parisii, 1618

Cap. 5. Vnctione à Latinis semel, à Græcis ter peractam esse, in vnctionis forma tertia[m] personam exprimi solitam cleque vnctionis ministro & loco, de ritu verticem obuoluendi, vnctione[m] octo ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64585](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64585)

indique praeunirent. Nam, sicut unctioe pugnam cum Diabolo acriter committentem inuitatos fuisse, capite antecedenti probatum est: sic plurium partium unctioem eundem pugnae acrius, & maiori contentione pugnae argumentum extitisse, putandum est. Graecorum autem fuisse consuetudinem, quoniam citati scriptores graeco idiomae conscripserunt: atque in Graecia nati, & educati fuere: cum nullus Latinorum uspiam meminere. Quamobrem ab Ecclesia Romana receptam non fuisse, crediderim.

Consuetudinem ungenti totum corpus Latini non receperunt.

Unctionem à Latinis semel, à Graecis ter peractam esse; in unctiois forma tertiam personam exprimi solitam; deque unctiois ministro, & loco, de ritu verticem obuoluendi, unctioem octo diebus seruandi, tum gossipio abstergerendi: ac de tremissibus pro chrismate accipiendo à singulis sacerdotibus olim Episcopo datis: Vbi data occasione Cathedralitici, quod vocant, soluendi consuetudo, & multa alia ad chrismatu vsu pertinentia declarantur.

C A P. V.

Multa quoque sunt alia, in quibus Latini à Graecis discreparunt: sed illud praecipue, quod nostri semel unctioe consignabant: quemadmodum veterum testimonia, & vsus ostendunt: Graeci autem tribus vicibus unctioem adhibuerunt: vt est apud Seuerum Ale-

Latini semel, Graeci ter ungebant.

xandrinum lib. de bapt. tribus vicibus ac per
te sancto, &c. In ceteris plerumque utraque

In vñtio-
nis forma
Latini, &
Græci ter-
tiam perso-
nam expri-
mebant.

clesia continet: quorum exemplum a firmo
petere possumus: in qua tam Latini, quam
Græci tertiam personam modico sane dila-
mine expresserunt. nota enim sunt verba
Ecclesiæ auctorum verba; Severi Alexan-
di. de bap. ob signatur talis N. in nomine Patris
S. Gregorij lib. sacrament. de sabb. Pasche
omnipotens, pater Domini nostri Iesu Christi
regeneravit ex aqua, & Spiritu sancto, qui
tibi remissionem omnium peccatorum, & in
chrismate salutis in vitam æternam. Fulberti Ca-
notensis Episcopi Epist. ad Adeodat. qui
baptizantis verba ministri patenter in
qui regeneravit ex aqua, & Spiritu sancto, ipse
nit chrismate salutis: Ordinis Romani de
sabb. S. ipse vero presbyter facit de chrismate co-
cem cum pollice in vertice eorum, ita dicens: De-
omnipotens, &c. ipse te linir, &c. & Amalarij
runati lib. 1. de reb. Eccles. cap. 27. plurimum
aliorum, quæ, quoniam sine longa oratione
afferri non possunt, silentio proflus immolantur.

Forma vñ-
tionis ve-
tus nostræ
quæ simil-
lima.
Crucis si-
gnum cum
pollice fie-
bat inter
vngendum.

Expandat modo lector, quæ citavimus
non solum, veterem vñtionis formam no-
stræ quam similitudinem fuisse, intelliget: ve-
rum etiam Crucis signum pollice in ea
ctum esse. cuius quidem rei veritas aliorum
quoque Patrum testimonio comprobatur
quemadmodum eorum monumenta decla-
rant. Nam Sanct. Gregorius lib. sacrament.
de Sabb. Pasch. hanc consuetudinem pre-
clarissimè expressit, ita inquit: In

erexit à fonte, ille, qui eum suscipit, offerat eum
 presbytero, qui faciat signum Crucis de chris-
 mate cum pollice in vertice eius. Et Albinus Flac-
 ces lib. de Diuin. Offic. cap. 19. de sabb. S.
 Palch. ferè eadem ait: *Ut autem surrexit à fon-
 te, faciat presbyter signum Crucis de chrismate cum
 pollice in vertice eius. & mox infra: postquam
 fuerit baptizatus, vel quibus inusserit ipse, le-
 uent ipsos infantes in manibus, & offerunt eos uni
 de presbyteris. ipse vero facit Crucem de chrisma-
 te cum pollice in vertice eorum.* Vbi illud anim-
 aduerfione dignum occurrit, etiamsi Episco-
 pus baptismi sacramentum administrasset, ta-
 men vnctionem à presbytero fieri solitam
 fuisse: credo ob commodiorem baptismi v-
 tionem, ne Episcopus, cui baptizandi munus af-
 figurarum erat, caeremoniarum cura disten-
 tas, sacris baptismi muneribus impertiendis
 sufficere non posset: praesertim cum, adoles-
 cente Christianorum Ecclesia innumeri homi-
 nes certis anni diebus baptismate suscepto in
 Christi ius, ditionemque concederent. Quod
 quia nostris temporibus receptum non est:
 propterea, qui baptismi sacramentum confert,
 etiam caeremonias peragere solet. Cæterum
 chrismatum vnctio in fonte baptismali fiebat,
 auctoribus S. Gregor. lib. sacrament. de sabb.
 Palch. & Albino Flaeco l. de Diuin. Offic. c. 19.
 Posteaquam vero inuncti fuerant, presbyter
 panno caput obuoluebat, ne vnctio deleteretur.
 quod & à Concilij Belluacensis Patribus cap.
 121. significatum est his verbis: *si quis voluerit
 chrismate pannum iterum linire, & super alium*

Vnctionis
 minister e-
 rat presby-
 ter.
 Cur vnctio
 à presbyte-
 ris fieret.

Vnctio fie-
 bat in bap-
 tisterio.
 Vncti pan-
 no verticē
 obuolue-
 bant.

Vnctio ser-
uatur octo
diebus
in capite.

Festa, ac
solemnis
Penteco-
stes cele-
britas octo
diebus agi-
tabatur.

Conse-
cratio caput
obducendi,
& Chri-
stina
conseruandi
sublata est.

Vnctio
gossipio
abstergē li-
mos quan-
do ince-
perit.

baptizatum mittere: non est absurdum: & ex-
tiam colligi potest, quoniam vnctio octo die-
bus in capite seruabatur: vt Albinus Plac-
indicauit lib. de Diuin. Offic. cap. 21. de
in Alb. quanto autem tempore generaliter ab
fia celebratur aduentus spiritus sancti super Ap-
stolos, tanto tempore debet seruari vnctio christi-
quo loco chrisimatis in capite conseruandi-
pus Pentecostes celebritati comparat: qua
cto diebus late, & solenniter agitabatur: qui
autem nobis (si modo in sacris ritibus aliquid
profecimus) persuasum esse debet, chrisimatis
conseruationem in panni inuolucro positam
fuisse: quoniam hoc eiusdem chrisimatis car-
institutum est. Clarius autem eius conser-
dinis mentio ab Amalario Fortunato facta
lib. 1. de Ecclesiast. Offic. cap. 29. vbi de bap-
tizatorum caremoniis hæc inquit: postquam
telligere, quod talia debeant esse opera nostra
pore, qualia sunt vestimenta ablutorum, san-
& candida. Et sicut ab illorum capite oleum non
fuit per octo dies, ita nunquam charitas ex mem-
stra desiciat. baptizati enim albi a veste alba
quam ferebant, appellati fuerunt. Nos tamen
nec panno caput obducimus: nec chrisimatis
conseruare solemus: verum ad vnctionem ab-
stergendam gossipio vtinur, quam conser-
dinem post Albinum Placium tempora in com-
autumo: cum adultorum baptismus desit: in
maxime quod post eius ætatem nulla com-
ritæ consuetudinis mentio incidit. Ac de ritibus
rerum sacrarum, quatenus ad chrisimatis
vnctionem pertinet, quid obseruauerit anti-

... hęc, quę breuiter perstrinximus, suffi-
... Restaret, vt de ipsius chris-matis materia,
... benedictione, cęterisque huiusmodi aliquid
... cerem: verum de his volumine secundo erit
... proprius differendi locus: cum sacra Confir-
... mationis cęremonias persequar. nunc, quę
... maxime ad hunc locum pertinent, significare
... ferri fuerit. Primum est, singulis annis pref-
... biteros, quibus baptizandi cura commissa e-
... rat. chrisma à suis Episcopis accepisse. quod
... declarant verba Concilij Valentini Gallię de-
... creto sexto, à Seuerino Binio ex decretis Gra-
... tiani, & Iuonis nouissime adiecto: presbyteri,
... qui diocesanas Ecclesias regunt, non à quibuslibet E-
... piscopi, sed à suo, non per iuniorem clericum, sed per
... se ipsos, aut per illum, qui eiusdem ordinis sit, ante
... Pascha sollemnitate chrisma petant: Concilij Va-
... lentini secundi cap. 3. per singula territoria pres-
... byteri, vel ministri ab Episcopis, non (prout libitum
... fuerit) à vicinioribus, sed à suis propriis, per annos sin-
... gulos petant chrisma, appropinquante sollemnitate
... Paschali, nec per quemcunque Ecclesiasticum, sed, si
... qua necessitas, aut ministrorum occupatio est, per sub-
... diaconum: quia inhonorum est, inferioribus summa
... committi. Optimum est autem, vt ipse suscipiat, qui
... intradendo usus est. Si quid autem obstat: saltem
... vicarius officium est, sacrarium disponere, & sacra-
... menta suscipere: Montani Episcopi Toletani
... epist. ad frat. territor. Palent. qua Garthias Ioai-
... tomum secundum Conciliorum nuper au-
... xit: an forsitan sanctorum Patrum regulas, & consti-
... tutiones Synodicas ignoratis, quibus precipiuntur Pa-
... trarches presbyteri non per viliores personas, sed aut

Chrisma
singulis an-
nis presby-
teri ab E-
piscopo ac-
cipiebant.

per semetipsos, aut per rectores sacrariorum
vicibus chrisma à Presidente sibi Episcopo
credo, quod qui petere iusserunt, petentem
erandi penitus abstulerunt; & paulo post
tempus Paschalis festivitatis advenit, si
petendum impossibile est, datis literis
re debetis: & nos sacri huius liquinis
rimus transmittere gratiam: Concilij Bracaren-
secundi cap. 4. placuit, ut modicum balsami
benedictum pro baptismi sacramento per
tur, quia singuli tremisses pro ipso exigi solent
ulterius exigatur: & Concilij Vuormacen-
cap. 60. quæ ex Synodi Valensis secundæ
bis mutuata, cum iisdem plane conveni-
Plura vero ad idem confirmandum testi-
nia & mox afferemus, cum in reliquis ad
ma pertinentibus versabimur, & iam
mus, non solum ut accipiendi chrisma

Presbyteri
ipsi, vel
Diaconus,
aut subdia-
conus chris-
ma accipie-
bat.

Chrisma
nonnum-
quam ad
presbyte-
ros trans-
missum.
¶ Paro-
chrisma ab
Episcopo,
non à Præ-
positis ac-
cipiebant.

fuerudo constaret; verum etiam quod
alia scitu dignissima colliguntur: velut, pre-
byteros, vel, iis quidem morbo, aut alia re
peditis, Diaconum, vel Subdiaconum ad ac-
cipiendum chrisma convenisse; nonnumquam
ipsum chrisma ad presbyteros transmissum
se: & omnes, qui baptismum administraverunt
erant, chrisma ab Episcopo, non, quemadmo-
dum nunc, à Præpositis accepisse. quorum
priora quidem ita manifesta sunt, ut alia re-
plicatione non indigeant: tertium vero
ijci potest ex verbis Concilij Valentini, pres-
byteri, qui diocesanis Ecclesias regunt, Concilij Va-
lensis, per singula territoria, & Montani, Presby-
tes presbyteri. certum enim esse debet, alias

delias ab iis, quæ præpositis creditæ erant, in
 singulis dicecelibus fuisse: territorium dici vni-
 versitatem agrorum, quæ intra fines cuiusque
 oppidi continetur: & Parochos non modo ip-
 sos præpositos, sed etiam alios presbyteros, in
 singulis vicis, ac castellis animarum curationi
 præfectos, merito appellari potuisse. Nisi ve-
 nus eam sententiam amplecti, quam libro
 primo significavimus, in solis Ecclesiis pleba-
 nis olim baptismum administratū fuisse: quod
 omnis animarum curatio ad Præpositos delata
 esset. Ex quo sequitur, solos Præpositos ab E-
 piscopo chrisma accepisse, quia soli baptisma-
 tis conferendi causa eo indigebant. quam o-
 pinationem verisimilitudine carere, non arbi-
 tror. sed, ea posita, adhuc superest quærédum,
 quando consuetudo, quæ nunc viget, in Eccle-
 sia instituta fuerit, ut Parochi chrisma quo-
 tannis à Præposito accipiant. quod tunc acci-
 pisse puto, cum Parochiæ ab Ecclesiis plebanis
 distinctæ, diuersaque vtrisque prædia, & annui
 redditus assignati fuerunt. cuius perfecta cog-
 nitio, quia ex beneficiorum origine pendet,
 tandiu sustinēda est, quoad de illa scribere ag-
 grediar. Alterum, quod hoc loco tractare mi-
 hi proposui, est, quo die presbyteri chrisma ab
 Episcopo acciperent, nec dubitandi locus re-
 linquitur, quin quinta hebdomadæ sacrosan-
 ctæ feria chrismati accipiēdo præfinita esset:
 si quis Concilij Valentini, Valentis secundi,
 & Montani verba, superius allata, diligen-
 ter animo reperere voluerit. veruntamen
 clarius eius rei testimonium suppeditat,

Quando
 ceperint
 Parochi
 chrisma à
 Præposito
 accipere.

 Feria quin-
 ta hebdo-
 madæ sacræ
 chrisma ab
 Episcopo
 accipieba-
 tur.

Sanct. Martinus Bracarenfis Episcopus in
 lectione canonum orientalium can. 11. dicit
 inquit : omni tempore Episcopo licet chrisma
 cere, & per suas dioceses destinare : ita ut ad
 gendum chrisma diaconus, aut subdiaconus ante
 Pasche de singulis Ecclesiis ad Episcopum delinere
 verba enim, ante diem Pasche, de Pascham
 uigilio intelligi non possunt : quia, cum et
 Baptismus celebrari solet, chrisma per
 cipere oportebat, ut baptizare volentibus
 sto esset : eo magis cum multa cuiusque
 cessis oppida ab vrbe longe distarent, ut eorundem
 die chrisma presbyteri accipere, ipsoque
 non possent. Quamobrem restat, ut ad
 diem Paschati proximum referantur : quoniam
 feriam quintam hebdomadae sanctioris
 diximus : quia eadem chrisma solennibus
 piscopi precibus consecrari solebat, & tunc
 ab iisdem Episcopis quotannis accipitur. Pa
 rochi tamen chrisma Paschatis per uigiliam
 Præpositis accipiunt. cuius consuetudinis
 titium factum est : cum chrisma a Præpositis
 accipiendi mos obtinuit. constituto enim
 quod supra est probatum, quinto quoque
 domadae augustioris die chrisma Præpositis
 ab Episcopis accepisse, Parochi alio die, quam
 qui Paschatis solennia præcurrit, illud a Præ
 positis accipere nequiverunt : quia nec sexta fe
 ria, redempto orbi dicata, unquam chrisma ac
 ceptum fuisse, legimus : & Paschatis per uigiliam
 Parochis chrismate opus erat, ut eo bap
 torum verticem linirent. cuius sane argum
 ti vim eo maiorem esse oportet, quod sacro
 sancto

Parochi
 chrisma a
 Præpositis
 accipiebant
 Paschatis
 per uigiliam.

sanctis Ecclesie, veterumque Patrum decretis
 notum erat, nouum chrisma quotannis adhi-
 bere: vt & à Concilio Sabinensi demonstra-
 tum est cap. de baptis. illis verbis: *sacri confectio*
chrisimatis solis Episcopis, eorumque successoribus est
concessa, & ab eis est annis singulis celebranda, à qui-
bus etiam omnes Ecclesiarum Rectores, in suis diocesi-
bus constituti, nouum chrisma, iuxta præceptum ca-
nonum, debent recipere, & contremato veteri, nouo
no: & multis aliis scriptorum testimoniis pa-
tebit: cum de chrisimatis consecratione, & ad
pertinentibus volumine sequenti tractabi-
tur. Sed tertium etiam accedit ad perfectam
huius vnctionis cognitionem magnopere ne-
cessarium: quod veteri consuetudine recep-
tum erat, vt a singulis sacerdotibus, qui chris-
imatis accipiendi causa in Ecclesiam prima-
tiam conueniebant, tremisses exigenterentur, qui
mos à Concilio Bracarensi secundo significa-
tus est, ab eodemque sublatus cap. 4. vbi ait:
placuit, vt modicum balsami, quod benedictum pro
baptismi sacramento per Ecclesiam datur, quia à sin-
gulis tremisses pro ipso exigi solent, nihil ulterius exi-
gatur: ne forte, quod pro salute animarum per in-
uocationem sancti spiritus consecratur, &c. Ex quo
videre possumus, eam consuetudinem prohi-
bendi causam fuisse, ne res diuinæ pretio addi-
ta esse viderentur. Sed, quoniam eadem con-
suetudo instituta erat, vt, presbyteros Episco-
po subiectos esse, constaret: ne tam religiosi
instituti memoria penitus interiret, alius mos
veteri persimilis inuentus est, vt singuli Pa-
tochi certam pecuniam (quæ cathedraticum

noouo chris-
 imate bap-
 tizatorum
 verticem
 vngi, mox
 erat.

Chrisimatis
 accipiendi
 causa à sin-
 gulis sacer-
 dotibus tre-
 misses exi-
 gebantur.

Cur pro
 chrismate
 accipiendo
 tremisses
 exigi, veri-
 tum fuerit.

Cur pres-
 byteri Epi-
 scopo tre-
 misses pro
 chrismate
 persolue-
 rent.

Cathedra-
 ticum, quod
 vocant sol-
 uendi con-
 suetudine
 & quando
 instituta.

xx

appellatur) in Synodis Episcopo periclitante
quo à me alibi plura dicentur: si de sacra
Conciliorum origine, ac caeremoniarum
tempus supererit. Nunc, quod restat
materia, docebo, morem, qui apud nos
tur, vt Parochi, vel eorum nomine Diaconi
subdiaconi vè chrisma domum cum manu

Chrismatis
magna cū
religione
domum de-
ferendi an-
tiquitas.

religione deferant, antiquissimum esse. Notandum
in Concilio Antisiodorensi cap. 6. hanc
fuit, vt chrisma non sine sacro vase, & linteis
instar cœlestium mortalis hominis peccata
deportetur: vt (Concilij verba sunt) presbyter
chrisma petant; & si quis infirmari de-
nire non potuerit, ad Archidiaconum suum, vel
ad subdiaconum transmittat, sed cum chrisma
linteo, sicut reliquie sanctorum deportari solent.
nodus autem Vuornatiensis sacri quidam
fis, & lintei mentionem omisit, verum
ma, non minus, quam diuinas sanctorum
uias, externo pietatis religiosæ officio
præcepit cap. 60. dum inquit: per singulas
soria presbyteri ab Episcopis, non, prout
rit, vicinioribus, sed à suis propriis petantur
hos petant, appropinquante solemnitate
per quemcunque Ecclesiasticum, sed, si qua
aut presbyterorum, aut diaconorum occupati
subdiaconum; quia inhonorum est, inferri
ma committi. optimum est autem, vt ipse
qui eo in tradenda usus est: & sicut reliquie
torum deportari solent, ita deportet. Atque
etiam aliorum Conciliorum decretis con-
sed præcipuè Prouincialis Tertij Mediolanensis,
sis, Diocesani secūdi, ac alius eiusdem Ecclesie

...entis, quibus, ut chrisimatis religio à fidelibus intelligatur, eius vasculum in Ecclesiæ certo constituto loco pie asseruari, & linteola, eo in-
...peta, compatri, commatri ve tangenda, aut
...culanda minime exhiberi, cautum est.
...adum, & linteola, eo madida, fidelibus non exhibenda.

Chrisma-
tis vascu-
lum in Ec-
clesiæ cer-
to consti-
tuto loco
religiose as-
seruari, &
linolea, eo
madida, fi-
delibus non
exhibenda.

De veteri candida vestis in baptismo usu.

CAP. VI.

Nunc ad vestem candidam venio : cuius vestis can-
tor antiqui scriptores meminerunt, ut dida bap-
non tam mihi laborandum sit, quibus testi- tizatis de-
monis fidem inueniam, quam diligenter ca- batur.
tendum, ne, si omnia persequi velim, aut re-
rum multitudo mensuram capitis excedat, aut
fastidium legentibus fiat. In primis Arator
lib. 1. histor. Apostol. cum de multis hominum
millibus, à S. Petro baptismali caractere in-
fignitis, verba faceret, niveos, hoc est candidos,
ob vestem candidam, quæ illis data fuerat, ap-
pellavit. Aratoris verba hi sunt:

*Agmine iam niveo per millia quinque virorum
Ecclesia crescebat apex*

Et S. Dionysius lib. de Eccles. Hierarch. cap.
de baptis. ipsum baptizantis ordinem ritè per-
sequens : vestem albam nobis haud obscure
significat his verbis : in tribus eius, qui iniciatur,
demersionibus, emersionibusque trium divina beati-
tudinis personarum nomina appellat, & inuocat : ac-
cipitque eum sacerdotes & sponsori, & duci via
permittunt, eundemque cum veste eo digna induerit.